

2015

VT12 Uusikylä-Tillola
yleissuunnitelman
luontoselvitys

Petri Parkko

24.9.2015

Sisällys

1. Taustoja	3
2. Menetelmät ja aineisto	3
3. Suunnittelualan luonnon yleiskuvaus	4
4. EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit	7
4.1. Liito-orava <i>Pteromys volans</i> VU	7
4.2. Viitasammakko <i>Rana arvalis</i>	22
4.3. Täplälampikorento <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	22
4.4. Kirjoverkkoperhonen <i>Euphydryas maturna</i>	23
5. Uhanalaiset ja silmälläpidettävät NT lajit	23
5.1. Uhanalaiset lajit	23
5.2. Silmälläpidettävät NT lajit	27
6. Linnustollisesti arvokkaat kohteet	29
6.1. Maakunnallisesti arvokkaat lintualueet	29
6.2. Paikallisesti arvokas lintukohde	30
7. Luontoarvokeskittymä	30
8. Arvokkaat elinympäristöt	31
8.1. Valtakunnallisesti arvokas elinympäristö	31
8.1. Paikallisesti arvokkaat elinympäristöt	32
9. Lähteet	35

1. Taustoja

Valtatien 12 parantamisesta välillä Uusikylä-Tillola on käynnissä yleissuunnitelma, josta vastaa Sito Oy. Sitä varten tarvittiin päivitetyt luontoselvitykset suunnittelualueelta. Keväällä 2015 tehtiin vaihtoehtojen vertailua varten liito-oravaselvitykset, jotka saatiin varhaisen kevään ansiosta tehtyä jo maaliskuun aikana. Linjausvaihtoehtojen vertailun jälkeen tehtiin kesän 2015 aikana muut luontoselvitykset valitulta linjaukselta. Luontoselvitys Kotkansiipi teki työn Sito Oy:n alikonsulttina.

2. Menetelmät ja aineisto

Liito-oravaselvitykset tehtiin 24.3.–28.3.2015. Lumi oli sulanut puiden tyviltä ja lajin talviset, siitepölypitoisen ravinnon keltaisiksi värjäämät, ulostepapanat olivat hyvin löydettävissä. Liito-oravaselvityksessä tutkittiin vaihtoehtoisilta tielinjauksilta ennestään tiedossa olleet elinalueet sekä ilmakuvien perusteella puustoltaan varttuneemmat metsät. Lajille sopivilla habitaateilla tutkittiin haapojen ja suurempien kuusien tyvet ulostepapanoiden löytämiseksi. Harkinnan mukaan tutkittiin myös suurempien koivujen ja raitojen tyviä. Todetuilta liito-oravan elinalueilta etsittiin lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kolopuita, pönttöjä ja vanhoja oravan rakentamia risupesä.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä muiden papanapaikkojen koordinaatit tallennettiin GPS-laitteeseen ja siirrettiin karttaohjelmaan. Suunnittelualueelta rajattiin elinalueet sekä puustoltaan lajin elinympäristöiksi sopivat metsät, joilla ei tehty keväällä 2015 havaintoja liito-oravasta. Rajaukset ja pistemäiset kohteet toimitettiin Sito Oy:lle MapInfo-muodossa.

Valitulta linjausvaihtoehdolta selvitettiin kesällä 2015 aikavälillä 26.5.–19.8. muita merkittäviä luontoarvoja: arvokkaita elinympäristöjä (luonnonsuojelulain, vesilain ja soveltaen metsälain suojelemat kohteet sekä uhanalaiset luontotyytit ja muut arvokkaat elinympäristöt) sekä uhanalaislajiston ja direktiivilajien esiintymiä. Tutkimukset kohdennettiin karttojen ja ilmakuvien sekä kevään liito-oravatoiden perusteella. Alueet, joilla on suurin merkittävien luontoarvojen esiintymisen todennäköisyys, kallioalueet, varttuneet metsät ja pohjavesivaikutteiset alueet, tutkittiin tarkimmin. Kaikkien maastotöiden yhteydessä havainnoitiin myös suunnittelualueen linnustoa.

Muiden luontoarvojen lisäksi selvitettiin 15.7.2015 kirjoverkkoperhosen (*Euphydryas maturna*) Dir IV esiintymistä Kausalassa, lajin toukkien ravintokasvia kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*) kasvavilla alueilla, metsäautoteiden varsilla ja hakkuiden reunoissa. Selvitys tehtiin iltapäivällä hyvissä olosuhteissa: lämpötila +20 °C, heikkoa tuulta ja enimmäkseen aurinkoista. Lajista oli tehty samaan aikaan havaintoja eri puolilla Etelä-Suomea, joten kartoituksen ajoitus oli oikea.

Kevään 2015 liito-oravaselvityksessä löytyi useita luontokohteita, joita ei esitellä tässä raportissa. Ne sijaitsevat niin kaukana valitusta linjauksesta, ettei tiehankkeella ole niihin merkittävää heikentävää vaikutusta. Sama koskee monia ennestään tiedossa olevia Hertasta saatuja uhanalaislajiston esiintymiä. Tässä raportissa ei käsitellä lepakoita, joista on tekeillä erillinen riskianalyysi Luontoselvitys Metsäsen toimesta.

Eliölajien uhanalaisuus raportissa on uusimman uhanalaisarvioinnin (Rassi ym. 2010) mukainen. Luontotyyppien uhanalaisuus perustuu kirjaan Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (Raunio ym. 2008). Raportin karttapohja on saatu Maanmittauslaitoksen avoimesta tietoaaineistosta CC 4.0 -lisenssi: <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoimen-tietoaaineiston-cc-40-lisenssi>. Suunnittelualuetta koskevat uhanalaistiedot saatiin Kaakkois-Suomen ja Hämeen ELY-keskuksilta. Luontoselvityksen maastotyöt teki luontokartoittaja (eat) Petri Parkko.

Raportissa käytettyjä lyhenteitä: Dir IV = EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulla kielletty; L-dir = EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji; VU = uhanalainen, vaarantunut; NT = silmälläpidettävä; RT = alueellisesti uhanalainen.

3. Suunnittelualan luonnon yleiskuvaus

Valittu uusi valtatielinjaus menee Uusikylän ja Risalan välissä pienien peltoaukeiden ja enimmäkseen nuorten kasvatusmetsien läpi. Juuri ennen Risalaa on melko laaja-alaisesti varttunutta kuusivaltaista metsää mustikkatyypin kankaalla. Risalan ja Arolan välillä linjaus kulkee laajan pelto-aukean pohjoisreunassa. Peltojen jälkeen on tien ja peltojen välissä varttunutta kuusivaltaista metsää, jonka itäpuolella avautuvat uudet laaja-alaiset hakkuut (kuva 1).

Kuva 1. Suunnittelualueelle on tullut laajoja hakkuita. Kuvassa entistä liito-oravametsää Arolassa 28.5.2015
© Petri Parkko

Haarankylässä on arvioitavana kaksi vaihtoehtoista linjausta, joista pohjoisempi menee lähteikköalueen yli. Eteläisemmällä linjauksella on kosteapohjaista ja kuusivaltaista varttunutta kasvatusmetsää, jossa lauloi toukokuussa 2015 pikkusieppo (*Ficedula parva*) L-dir. Haarankylän itäpuolella linjaus menee melko laajan kallioalueen, Luukkaanmäen, yli. Alue on etenkin eteläosiltaan metson (*Tetrao urogallus*) NT, L-dir elinaluetta. Kallioiden itäpuolella kasvaa varttunutta kuusivaltaista metsää. Molemmat linjausvaihtoehdot ylittävät ojitetun Purusuon.

Hiisiössä, Nastolan ja Iitin rajalla, linjaus kulkee vanhan valtatie maastokäytävässä. Valtatie eteläpuolella on paikoin liito-oravalle Dir IV, VU sopivaa varttunutta kuusivaltaista sekametsää, jossa kasvaa suurempia haapoja. Enimmäkseen metsät ovat kuitenkin nuoria kasvatusmetsiä. Siperianmäen kohdalla valtatie ylittää junaradan. Ylityskohdan tuntumassa on hyvää habitaattia liito-oravalle ja junaradan varressa on keväällä 2014 löytynyt lajin elinalue.

Jokuessa linjaus kulkee peltoaukean ja niiden keskellä olevan metsäsaarekkeen yli, jonka jälkeen se ylittää melko laajan Veittostensuon (kuva 2). Itäosaltaan ojittamattomalta suolta on nostettu aikoinaan turvetta kotitarpeiksi. Nyt nostopaikkoihin on muodostunut laajoja kasvittomia kuljuja.

Kuva 2. Veittostensuon ojittamattoman osan lyhytkorsinevaa. 26.5.2015 © Petri Parkko

Suon itäpuolella on Luhtalammesta virtaava kaivettu uoma, jonka reunoilla kasvaa huomattavan paljon isosorsimoa (*Glyceria maxima*). Uomaa reunustavat koivuvaltaiset metsät. Linjauksen pohjoispuolelle jäävä Luhtalampi on erityisen merkittävä luontokohde, joka on muun muassa IV-liitteen lajien täplälampikorenon ja viitasammakon lisääntymispaikka sekä lepakoiden ruokailualue.

Veittostensuon itäpuolella on Vatajan peltoaukea, jonka jälkeen linjauksen pohjoispuolella on Luhdanmäen arvokas metsäkohde. Liito-oravalla on metsässä elinvoimainen kanta ja myös

tielinjauksen kohdalla on lajille sopivaa sekametsää. Alueella oli kesällä 2015 useita sirittäjän (*Phylloscopus sibilatrix*) (raportin kansikuva) NT reviirejä.

Kausalan pohjoispuolella, Jänispajun kohdalla, metsät ovat enimmäkseen äskettäin hakattuja ja suot ojitettuja. Myllytöyryssä, linjauksen pohjoispuolella, on mäntyä kasvava harjumuodostelma, Kulonpalonmäki, jolla on paikoin kangasvuokon (*Pulsatilla vernalis*) VU esiintymismahdollisuus. Ojitettu Räiskänsuo muistuttaa kasvillisuudeltaan edelleen isovarpurämettä ja alueella on tavattu viime vuosina metsoja NT, L-dir. Linjaus kulkee suon eteläreunassa ja yhtyy ylityksen jälkeen vanhan valtatie maastokäytävään.

Tutkimusalueessa oli mukana myös uusi tielinjaus Haravakylästä Radansuuhun. Haravakylän ja Jänispajun väli on suurelta osin peltoa. Voimalinjan ja pellon välissä on uusi hakkuu, jolla kasvaa jättöhaapoja. Pyörösuonmäen kohdalla on linjauksen länsipuolella nuorta kuusivaltaista sekametsää ja itäpuolella mäntyvaltaista nuorta kasvatusmetsää. Kaidassuo on varttunutta kasvatusmetsää, jonka puustona kasvavat männyt, kuuset ja koivut. Metsä muuttuu pohjoisosassa koivuvaltaiseksi. Suon pohjoispuolella on nuorta sekametsää, jonka latvuserroksen muodostavat männyt, kuuset ja koivut. Linjaus jatkuu Perttulan peltojen reunassa yhtyen Urajärventiehen.

4. EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

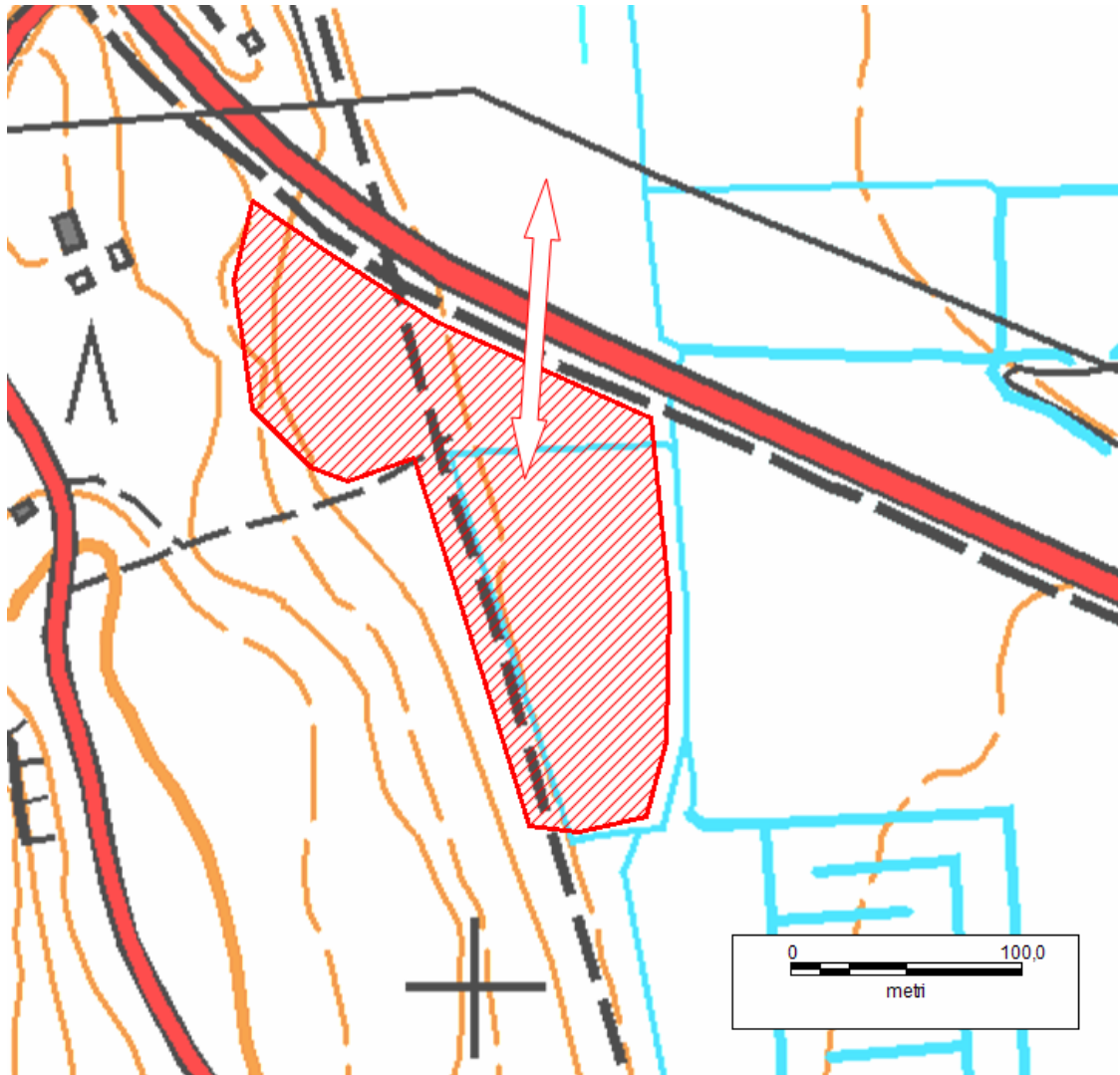
4.1. Liito-orava *Pteromys volans* VU

4.1.1. Todetut elinalueet

Veittostensuo, liito-oravan elinalue (kartta 1)

Alueella on tehty hakkuita, mutta valtatie eteläpuolelta, suon lounaisosasta, löytyi edelleen papanoita keväällä 2015.

Päätelmät ja suositukset: Varsinainen elinalue ja lisääntymispaikat jäävät uuden linjauksen eteläpuolelle, mutta alueella on kulkuyhteystarve valtatie yli Leininselän rantametsiin. Yhteys voidaan toteuttaa siltarakenteilla tai tekemällä tie suunnitellun ylityspaikan kohdalta kapeammaksi.

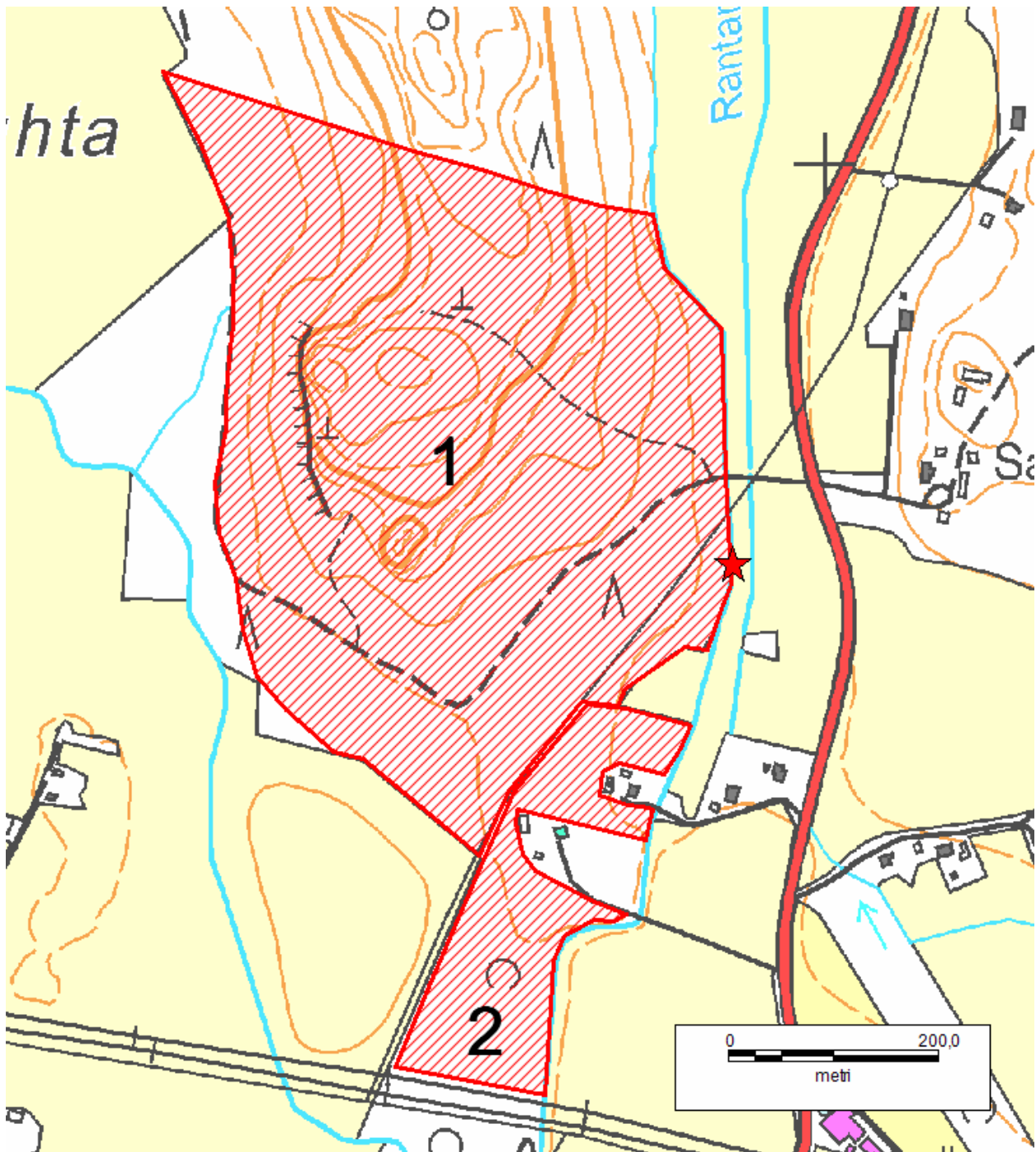

Kartta 1. Veittostensuon liito-oravan elinalueen rajaus. Kulkuyhteystarve on merkitty nuolella.

Luhdanmäki, liito-oravan elinalue (kartta 2, kohde 1)

Luhdanmäki on vanhastaan tunnettu elinalue, jossa on laaja-alaisesti erityisen hyvää liito-oravametsää. Alueella kasvaa järeitä kuusia ja huomattavan paljon suuria haapoja. Metsät ovat reheviä ja lehtomaisia ja ainakin eteläosassa OMAT-lehtoa.

Päätelmät ja suositukset: Luhdanmäen liito-oravan elinalue jää tielinjauksen pohjoispuolelle, mutta myös linjauksen kohdalla on mahdollisuus liito-oravan esiintymiseen. Ks. 4.1.2. Liito-oravalle sopivat metsät. Luhdanmäki sopisi jo lahoppuun määrään (kuva 3) perusteella METSO-ohjelmaan.

Kartta 2. Luhdanmäen liito-oravan elinalueen (1) ja liito-oravalle sopivan metsän (2) rajaukset. Puropikkumalluaisen löytöpaikka on merkitty tähdellä.

Kuva 3. Luhdanmäen liito-oravametsässä on myös runsaasti lahoppuuta. 26.5.2015
© Petri Parkko

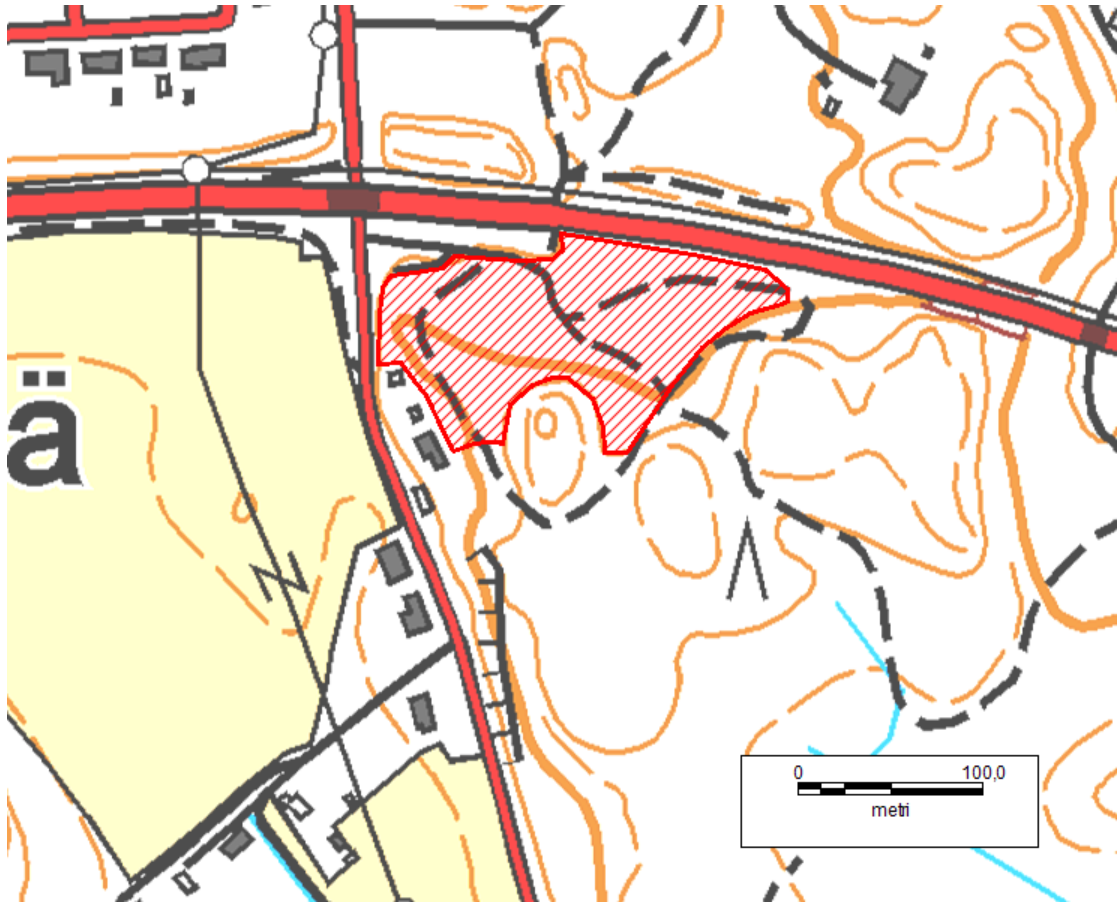
4.1.2. Liito-oravalle sopivat metsät

Tässä esitellään uudella tielinjauksella tai sen läheisyydessä olevat metsät, jotka puustonsa puolesta sopisivat liito-oravan elinympäristöiksi, mutta joilta ei löydetty kevään 2015 maastotöissä merkkejä lajista.

Risala, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 3)

Ulkoilureittien varrella, aivan nykyisen valtatie tuntumassa on hyvää habitaattia liito-oravalle: varttunutta kuusivaltaista metsää, jossa kasvaa suuria haapoja.

Päätelmät ja suositukset: Metsä jää uuden ja vanhan valtatielinjauksen väliin, eikä tiehankkeella ole siihen välitöntä heikentävää vaikutusta.

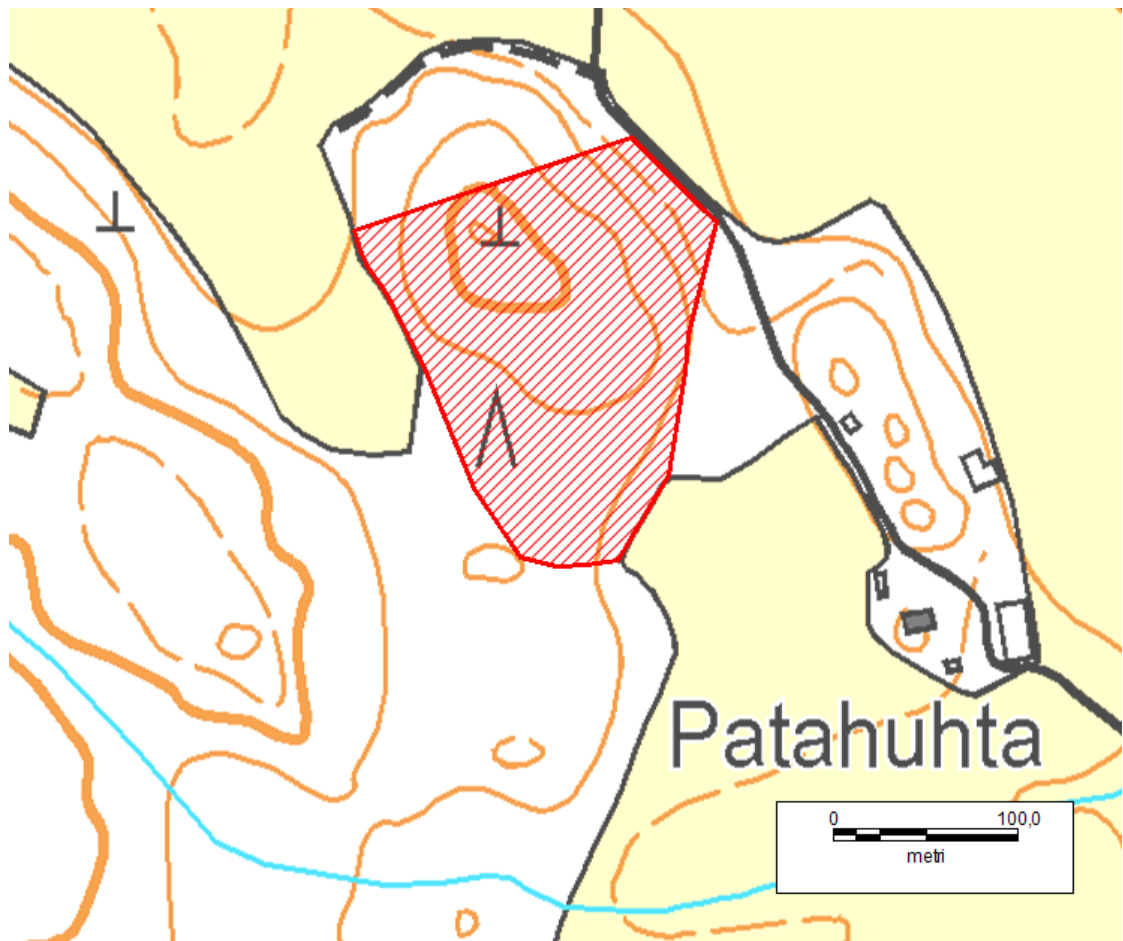

Kartta 3. Risalan liito-oravalle sopivan metsän raja.

Patahuhta, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 4)

Patahuhdan liito-oravalle sopiva metsä on varttunutta sekametsää, jossa kasvaa kuusta, mäntyä ja koivua sekä monin paikoin haapaa.

Päätelmät ja suositukset: Tielinjaus kulkee kohteen pohjoispuolelta, eikä hankkeelle ole siihen välitöntä heikentävää vaikutusta.

Kartta 4. Patahuhdan liito-oravalle sopivan metsän raja.

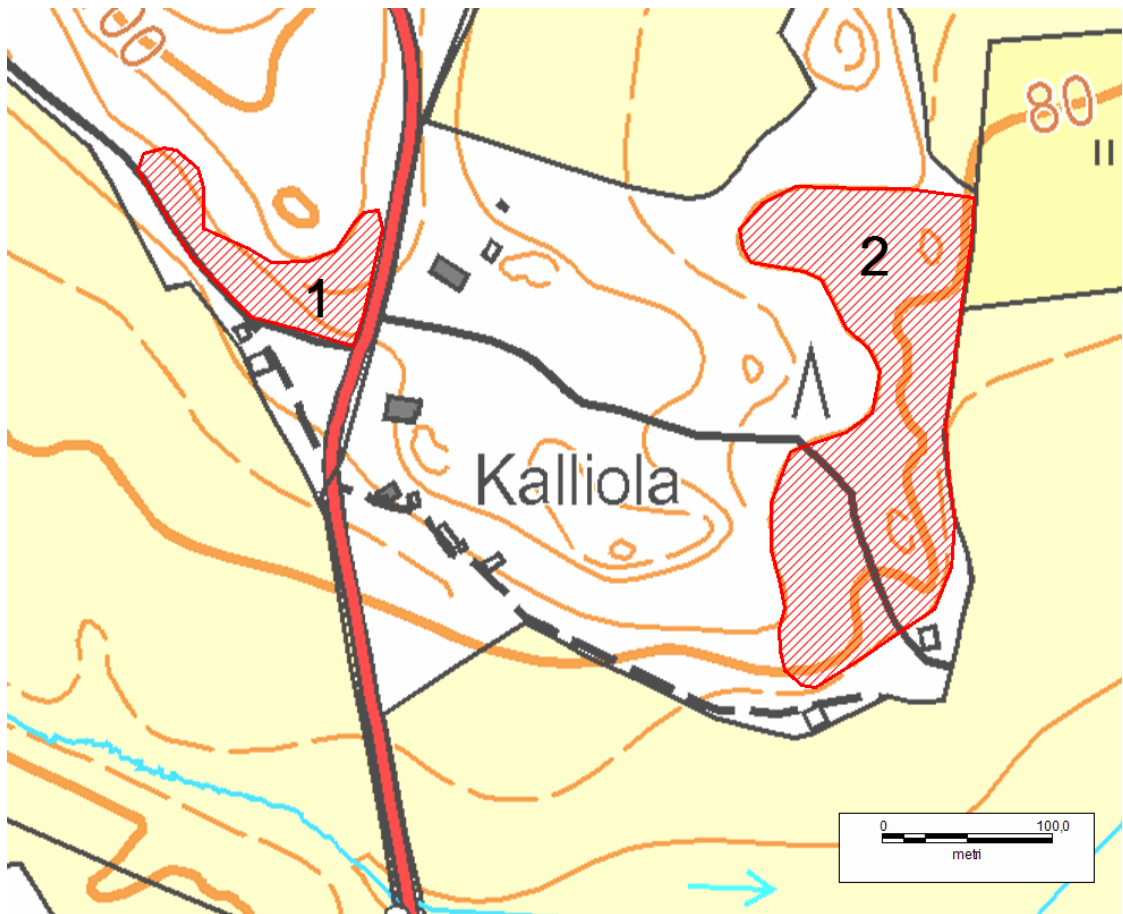
Kalliola 1, Liito-oravalle sopiva metsä (kartta 5)

Aivan metsäalueen eteläosassa on hyvää liito-oravahabitaattia: kolohaapoja varttuneessa kuusivaltaisessa metsässä.

Kalliola 2, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 5)

Varttunutta kuusivaltaista sekametsää, jossa kasvaa suurempia haapoja etenkin reunaosissa. Rajauksen sisällä on vesilain suojelemia noroja.

Päätelmät ja suositukset: Molemmat Kalliolan kohteet jäävät tielinjauksen pohjoispuolelle. Jos kohteen 2 puustoa joudutaan eteläosasta poistamaan, on syytä tehdä ennen hakkuita liito-oravatarkistus.

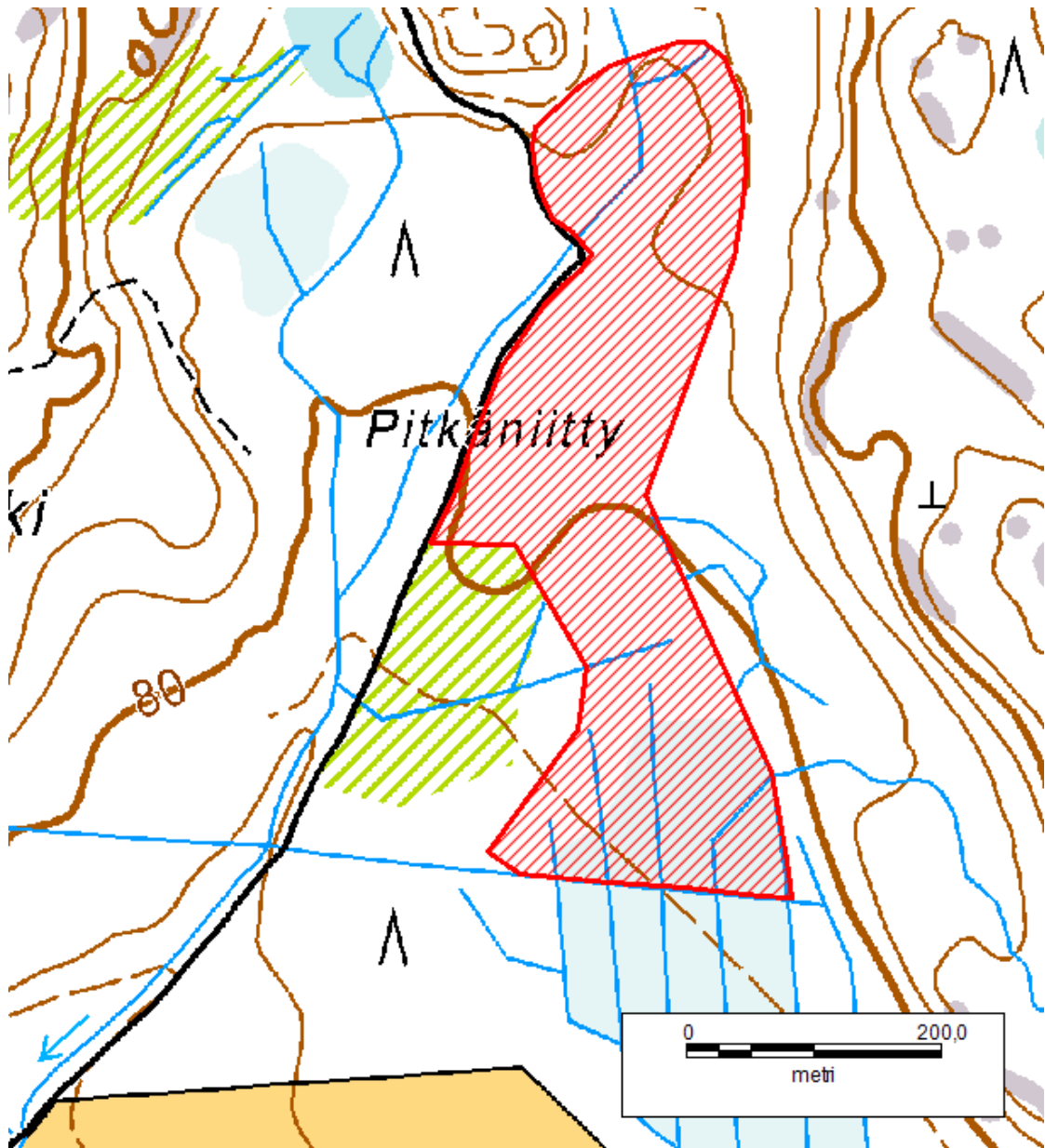

Kartta 5. Kalliola 1 ja 2 liito-oravalle sopivien metsien rajaukset.

Pitkäniitty, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 6)

Kohde on Haarankylässä, metsäautotien varrella, sijaitseva laaja kuvio varttunutta kuusivaltaista metsää, jossa kasvaa suuria haapoja.

Päätelmät ja suositukset: Kohde jää tielinjauksen ulkopuolelle, vaikka valittaisiin eteläisempi vaihtoehto. Tiehankkeella ei ole siihen merkittävää heikentävää vaikutusta.

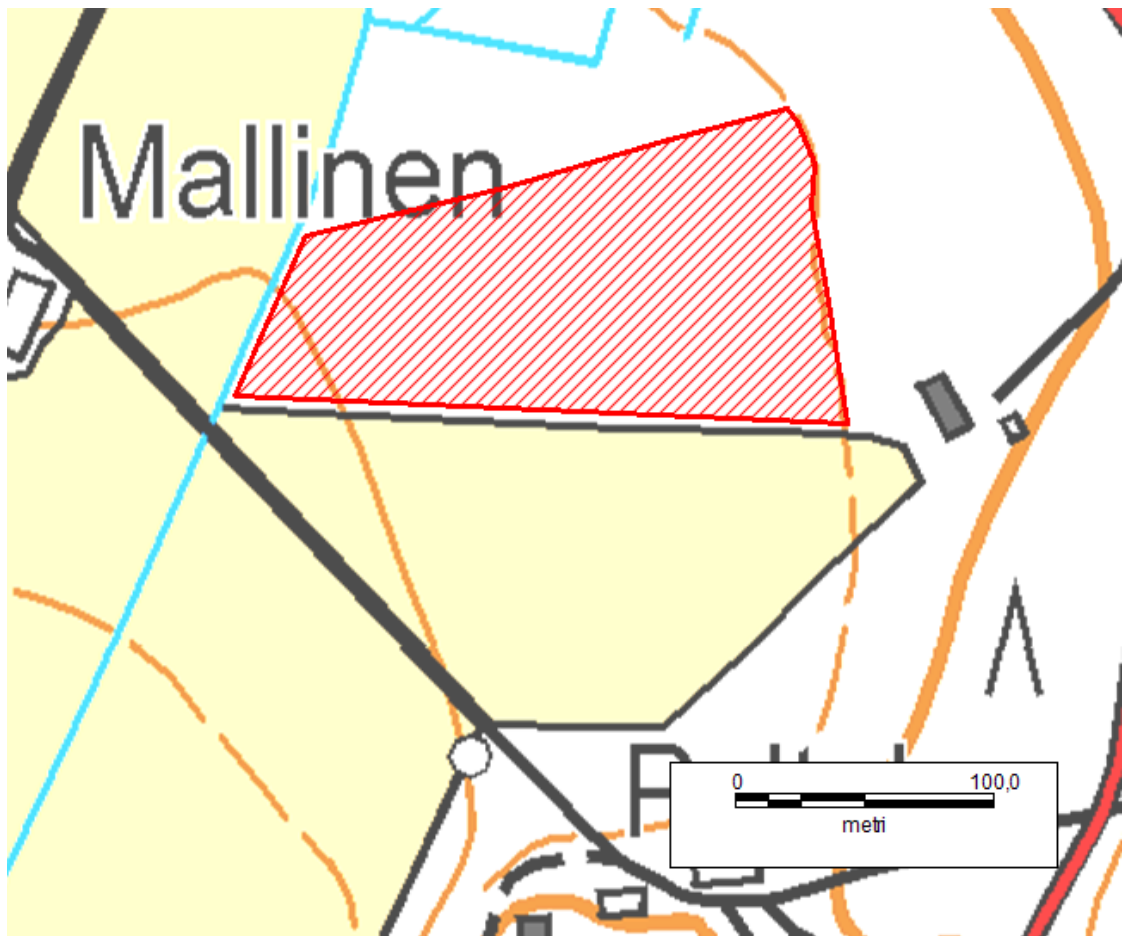

Kartta 6. Pitkänniityn liito-oravalle sopivan metsän raja.

Arola, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 7)

Hyvää kuusivaltaista varttunutta sekametsää, jossa kasvaa paljon suurempia haapoja. Metsä on jäänyt hakkuiden takia eristyksiin, joten puustoiset kulkuyhteydet ovat merkittävästi heikentyneet.

Päätelmät ja suositukset: Kohde jää kokonaan tielinjauksen ulkopuolelle.

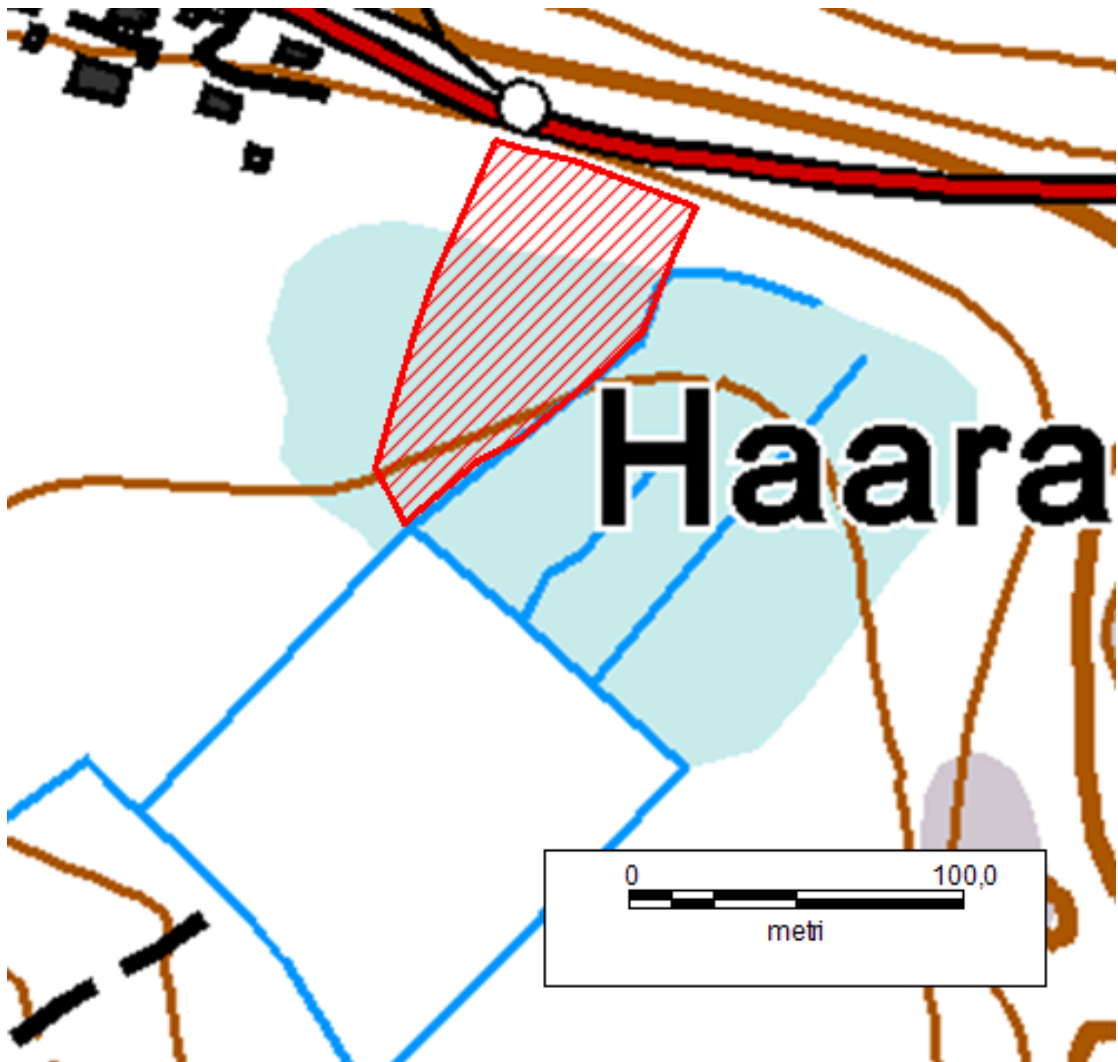

Kartta 7. Arolan liito-oravalle sopivan metsän raja.

Haarankylä, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 8)

Kohde on lähteikköä, jonka reunoilla ja erityisesti pohjoisosassa kasvaa suuria haapoja ja kuusia. Metsät ovat erityisen hyvää habitaattia liito-oravalle. Rajauksen sisällä on *vesilain suojelemia* kohteita.

Päätelmät ja suositukset: Paljon merkittäviä luontoarvoja sisältävä kohde pyritään jättämään kokonaan linjauksen ulkopuolelle valitsemalla Haarankylän kohdalla eteläisempi vaihtoehto. Jos linjaus päätetään tehdä kohteen yli, tulee alueelta selvittää liito-oravatilanne sekä ainakin sammallajisto.

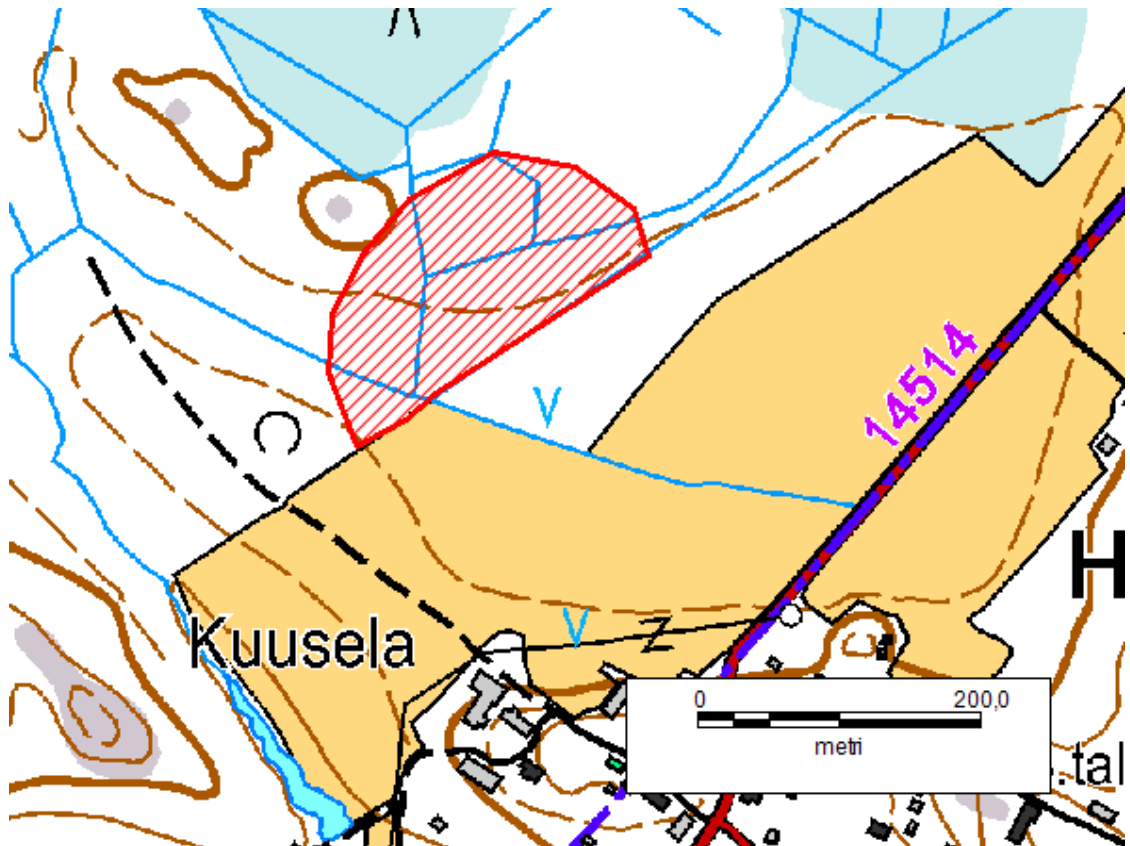

Kartta 8. Haarankylän lähteikön ja liito-oravalle sopiva metsän raja.

Hiisiö, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 9)

Kohde on pellon reunassa kasvavaa varttunutta kuusivaltaista sekametsää, jossa kasvaa paljon haapaa.

Päätelmät ja suositukset: Kohde jää linjausten eteläpuolelle, eikä siihen kohdistu merkittävää hävittävää tai heikentävää vaikutusta.

Kartta 9. Hiisiön liito-oravalle sopivan metsän rajausta.

Siperianmäki, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 10)

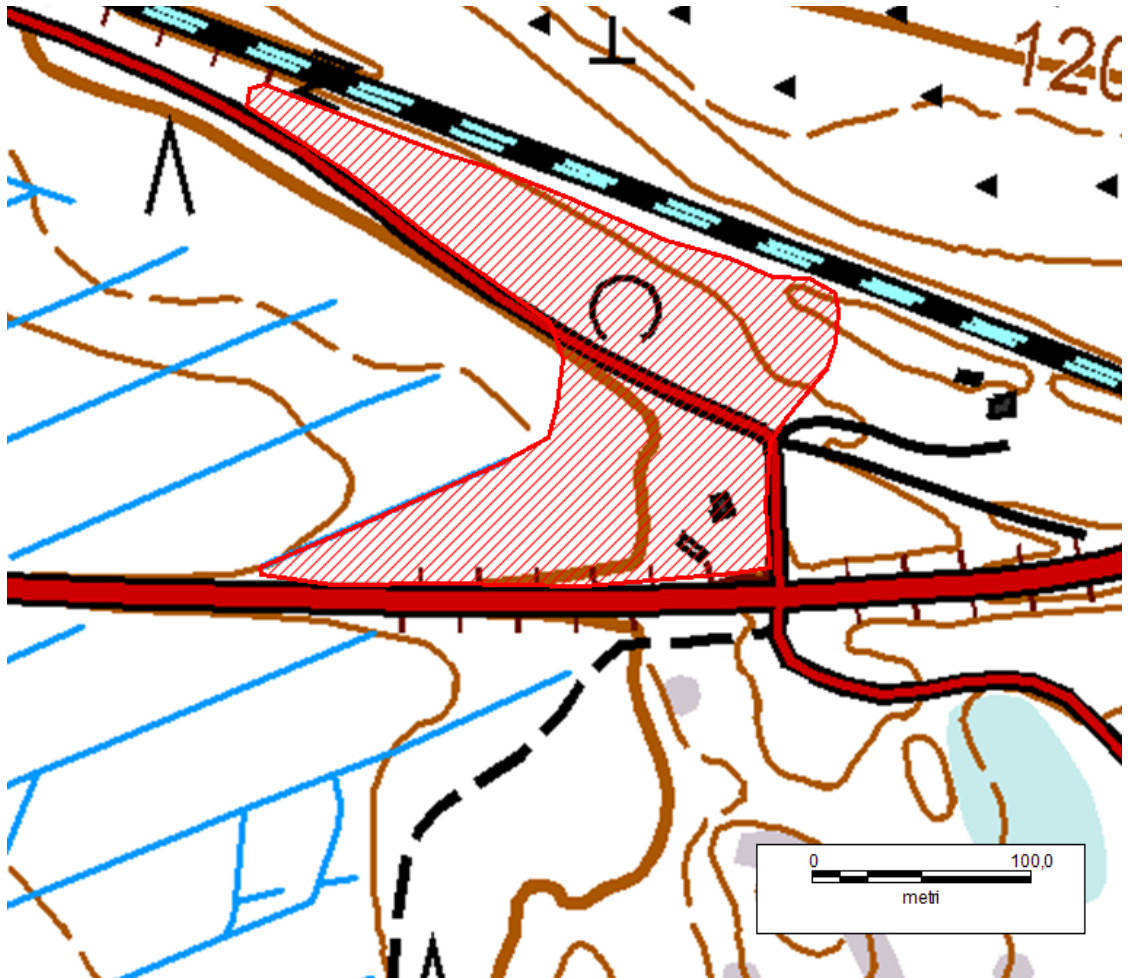
Junaradan ja valtatie välillä on erityisen hyvää habitaattia liito-oravalle: varttunutta sekametsää, jossa kasvaa useita suuria haapoja ja valtatie varrella erityisen järeitä kuusia.

Noin kilometrin päässä kohteesta kaakon suuntaan oli keväällä 2015 radanvarressa todettu lisääntymispaikka, johon oli saatu ratavarren hakkuista varten poikkeamislupa Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta. Metsässä kokeiltiin haapojen ja suojapuina toimivien kuusten katkaisua sekä pöntöttämistä. Metsän liito-oravatilanne tullaan tarkistamaan vuosina 2016 ja 2017, jolloin tiedetään, pysyykö se asuttuna.

Kuva 4. Liito-oravaemo suojausessa pesänsä lähellä suunnittelualueen eteläpuolella. 27.2.2015 © Petri Parkko

Päätelmät ja suositukset: Tiedossa oleva radan varren lisääntymispaikka sijaitsee varsin lähellä Siperianmäen liito-oravalle sopivaa metsää, joten yksilöiden siirtyminen kohteelle on hyvin mahdollista. Liito-oravatilanne on syytä tarkistaa ennen mahdollisia hakkuita.

Kartta 10. Siperianmäen liito-oravalle sopivan metsän raja-alue.

Jokue, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 11)

Valtatien pohjoispuolella kasvaa melko pienialaisesti varttunutta kuusivaltaista runsaslahopuustoista sekametsää, jossa kasvaa kohtalaisesti haapaa.

Päätelmät ja suositukset: Metsä on todennäköisesti liian eristynyt liito-oravan elinalueista, joten lajin esiintyminen lähivuosina on melko epätodennäköistä. Kohde tulisi kuitenkin jättää tiehankkeen ulkopuolelle jo lahopuun määrän takia. Kuvio voisi sopia METSO-ohjelmaan.

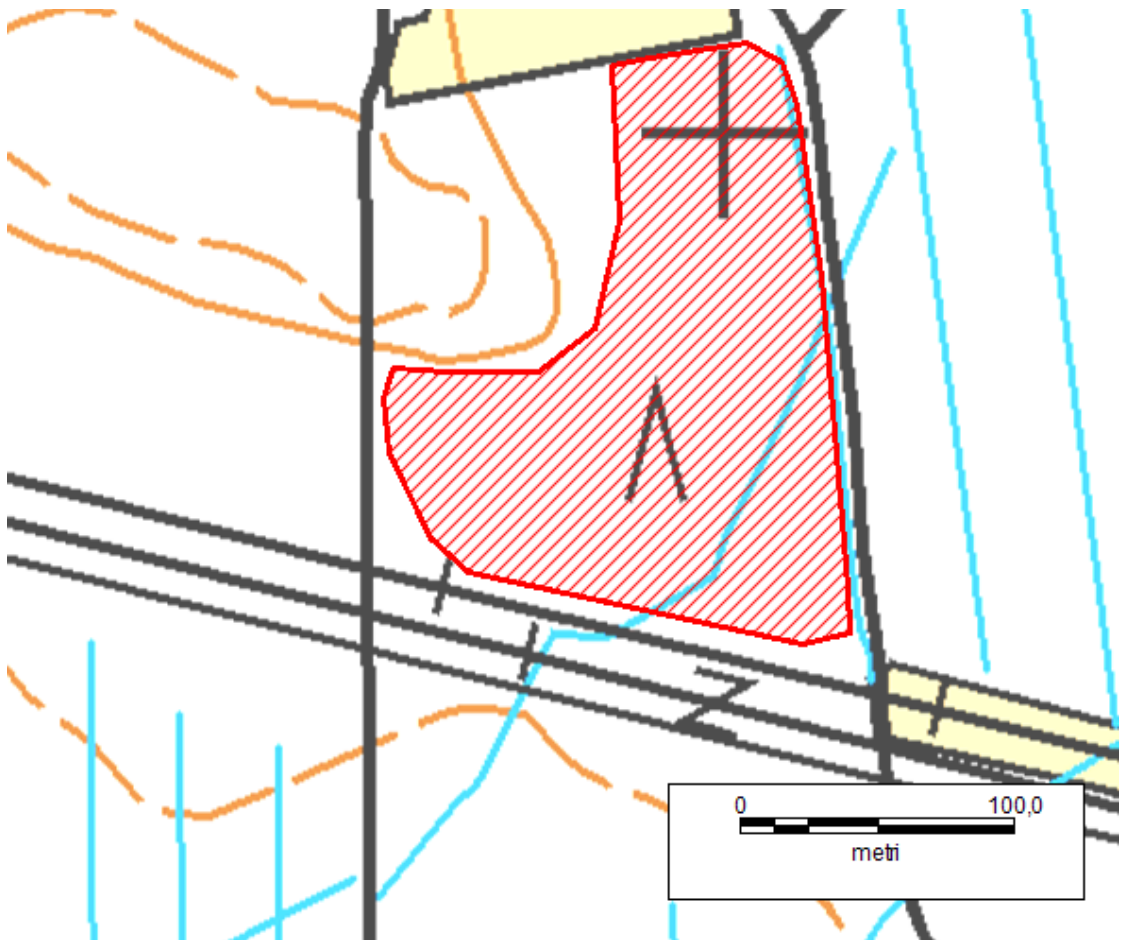
Kartta 11. Jokuen liito-oravalle sopivan metsän raja.

Luhdanmäki S, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 2)

Voimalinjan pohjoispuolella kasvaa varttunutta koivuvaltaista metsää, josta löytyy myös suojapuiksi sopivia suurempia kuusia sekä nuorta haapaa. Aivan eteläisin osa on kuusivaltaisempaa. Metsä on kosteapohjainen ja kasvillisuus on lehtomaista: kieloa kasvaa laajoina kasvustoina, mutta kosteammissa kohdissa myös mesiangervoa ja mätässaraa (*Carex cespitosa*).

Parhaiten liito-oravan elinalueeksi sopisi rajauksen keskiosassa olevan talon länsipuolella oleva kapea kohta, jossa on kolohaapoja ja suuria kuusia. Rajauksen pohjoisin osa on todennäköisesti vanhoille pelloille muodostunutta varttunutta kuusivaltaista sekametsää, jossa kasvaa paljon haapaa. Yhdessä suuressa kolohaavassa on melko harvinaisen haavanarinakäävän (*Phellinus populicola*) itiöemiä. Myös talojen välissä olevassa metsäkaistaleessa on hyvää habitaattia liito-oravalle.

Päätelmät ja suositukset: Liito-oravan ydinalue, Luhdanmäki, rajautuu kohteeseen, joten lajin esiintyminen sillä lähivuosina on todennäköistä. Uusi tielinjaus kulkee liito-oravalle sopivan metsän läpi, mutta lajille parhaiten sopiva pohjoisosa jää hankkeen ulkopuolelle. Alueella tulisi tehdä liito-oravatarkistus ennen maastokäytävän hakkuita.

Kartta 12. Metsolan liito-oravalle sopivan metsän rajaus.

Metsola, liito-oravalle sopiva metsä (kartta 12)

Pienen pellon ja voimalinjan välissä kasvaa varttunutta kuusivaltaista sekametsää, jossa kasvaa paljon haapaa.

Päätelmät ja suositukset: Metsä sopii liito-oravalle, mutta se on jäänyt hakkuiden ja nuorten metsien väliin eristykseen. Lajin esiintyminen metsässä on lähivuosina melko epätodennäköistä. Lisäksi kohde on melko kaukana suunnitellusta tielinjauksesta.

4.2. Viitasammakko *Rana arvalis*

Alueella ei tehty vuonna 2015 kattavia viitasammakkokartoituksia. Laji elää Luhtalammella (Väre 2007), joka on sille erityisen hyvää habitaattia. Todennäköisesti viitasammakkoja on myös lammen eteläpuolen valtaojassa. Lajin lisääntymispaikoiksi sopivia voivat olla myös Luhdanmäen itäpuolella olevat valtaojat (Rantaniitynoja).

Päätelmät ja suositukset: Laji tulee huomioida kaikessa tienrakennukseen liittyvässä pienvesien kaivutoiminnassa. Todennäköisesti tiehankkeen vaikutukset lajin lisääntymispaikkoihin ovat hyvin vähäiset, sillä parhaiten lajille sopivat habitaatit ovat suunnittelualueen ulkopuolella.

4.3. Täplälampikorento *Leucorrhinia pectoralis*

Täplälampikorento suosii reheviä, mutta näkösyvydeltään hyviä vesistöjä, joissa on monipuolinen ja mosaiikkimainen vesikasvillisuus. Laji elää Luhtalammella, jossa vuonna 2006 tehdyssä kartoituksessa (Parkko 2006) havaittiin satoja yksilöitä ja nähtiin munintaa. Lajille sopivaa habitaattia ei ole muualla suunnittelualueella.

Päätelmät ja suositukset: Tiehankkeella ei ole hävittävää tai heikentävää vaikutusta täplälampikorentoihin, sillä lisääntymispaikat ovat suunnittelualueen ulkopuolella.

4.4. Kirjoverkkoperhonen *Euphydryas maturna*

Kirjoverkkoperhosen toukkien ravintokasveja kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*) ja metsämaitikkaa (*M. sylvaticum*) esiintyy monin paikoin suunnittelualueella. Perhosen esiintyminen alueella on hyvin todennäköistä, vaikka siitä ei tehty havaintoja kesällä 2015. Huonosta säästä johtuen etenkin päiväperhosten yksilömäärät olivat hyvin vaatimattomia.

Päätelmät ja suositukset: Lajin huomioiminen tiehankkeissa on hyvin vaikeaa, sillä etenkin kangasmaitikkaa kasvaa kaikkialla suunnittelualueen metsissä. Myös lajin kartoittaminen koko alueelta on erittäin aikaa vievää ja voi olla jopa mahdotonta. Kirjoverkkoperhosta ei ole erityisesti kartoitettu tai huomioitu muissa Kymenlaakson suurissa tiehankkeissa.

5. Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit

5.1. Uhanalaiset lajit

Välillä Uusikylä-Tillola on erityisesti ratavarsilla valtakunnallisesti merkittäviä paahdeympäristöjä, joilla esiintyy useita uhanalaisia hyönteis- ja kasvilajeja; muun muassa palosirkka (*Psophus stridulus*) VU (Kaakkois-Suomen ELY-keskus) ja isotoukohärkä (*Meloe proscarabaeus*) EN (Parkko 2015, ei julkaistu). Valittu tielinjaus kulkee kuitenkin kaukana paahteisista kohdista, eikä paahtalueiden lajeja esitellä tässä raportissa.

Joillakin lajeilla uhanalaisuusstatus on muuttunut aiempien suunnittelualueetta koskevien luontoselvitysten jälkeen. Esimerkiksi Veittostensuon länsipuolella tavatun piirtopiilopään (*Pachybrachis hieroglyphicus*) status on uusimmassa arvioinnissa (Rassi ym. 2010) elinvoimainen LC.

Liito-orava, *Pteromys volans* VU

Ks. 3. EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Kuva 5. Uhanalainen rämekarvajalka Luhtalammen läheisyydessä 13.6.2006 © Petri Parkko

Hiirihaukka, *Buteo buteo* VU

Paikallinen hiirihaukkapari havaittiin 28.5.2015 Arolassa, mutta pesäpaikkaa ei löydetty. Linnut lensivät tielinjauksen eteläpuolella etelän suuntaan ja hyvin todennäköisesti reviiri oli selvästi suunnittelualueen ulkopuolella. Kyseessä oli nimialalajia harvinaisempi *vulpinus*-alalajin ns. idänhiirihaukka.

Päätelmät ja suositukset: Suurille petolinnuille sopivia varttuneempia metsiä on varsin vähän suunnittelualueella. Hiirihaukka saattaa kuitenkin pesiä aivan hakkuuaukean reunassa, joten pesintä alueella on hyvin mahdollinen. Suurten petolintujen pesäpaikat tielinjauksen läheisyydessä olisi syytä pyytää Rengastustoimistolta.

Harjusinisiipi, *Scolitantides vicrama* CR

Harjusinisiipi on uhanalaisimpia perhoslajejamme ja kadonnut suunnittelualueen perhoslajistosta. Laji suosii paahteisia kangasajuruohoa (*Thymus serpyllum*) NT kasvavia habitaatteja, joita on nykyisen valtatie pohjoispuolella radanvarressa.

Päätelmät ja suositukset: Laji on hävinnyt suunnittelualueelta, eikä tielinjauksella ole enää lajille sopivaa paahteista habitaattia.

Rämekarvajalka, *Gynaephora selenitica* VU (kuva 5)

Rämekarvajalka on tavattu suunnittelualueella Luhtalammella vuonna 2006 (Väre 2007) sekä Uusikylässä (Hämeen ELY-keskus). Koska kyseessä on suolaji, koskee Uusikylän havainto todennäköisesti lähialueen soilta harhautunutta yksilöä.

Päätelmät ja suositukset: Rämekarvajalka kuuluu todennäköisesti Veittostensuon (kartta 14) perhoslajistoon. Suon perhosia olisi syytä selvittää ainakin siinä tapauksessa että vesitalous muuttuu merkittävästi tiehankkeen yhteydessä.

Kiiltokirpukas, *Struebingianella lugubrina* VU

Kiiltokirpukas on hyvin harvinainen kannuskaskaslaji, jonka koirasyksilö (kuva 7) löytyi 26.5.2015 Luhtalammen isosorsimokasvustoja (kuva 6) haavimalla. Lajin määritti kuvasta Guy Söderman.

Päätelmät ja suositukset: Lajin ravintokasvia kasvaa hyvin laaja-alaisesti Luhtalammella ja siihen yhteydessä olevissa kaivetuiissa väylissä. Tiehankkeella ei ole vaikutusta lajin kantaan.

Kuva 6 (vas). Isosorsimo on vallannut Luhtalammen rannat ja uomat. **Kuva 7 (oik).** Uhanalainen kiiltokirpukas löytyi Luhtalammen isosorsimoilta. Luhtalampi 26.5.2015 © Petri Parkko

Kangasvuokko, *Pulsatilla vernalis* VU

Kangasvuokkoa tavataan Uusikylän ja Kausalan välillä etelään viettävillä harjurinteillä (Hämeen ja Kaakkois-Suomen ELY-keskus).

Päätelmät ja suositukset: Lajista on monia havaintoja suunnittelualueen läheisyydessä, mutta tielinjaukselta tai sen tuntumasta ei löytynyt keväällä 2015 kasvupaikkoja. Haarankylän kasvupaikat jäävät linjauksen pohjoispuolelle.

Haapariippusammal, *Neckera pennata* VU

Haapariippusammal on kosteapohjaisissa varttuneissa sekametsissä, suurten haapojen rungoilla, kasvava laji, jota on löydetty ainoastaan Luhdanmäen tiehankkeen ulkopuolelle jäävästä osasta (Kaakkois-Suomen ELY-keskus).

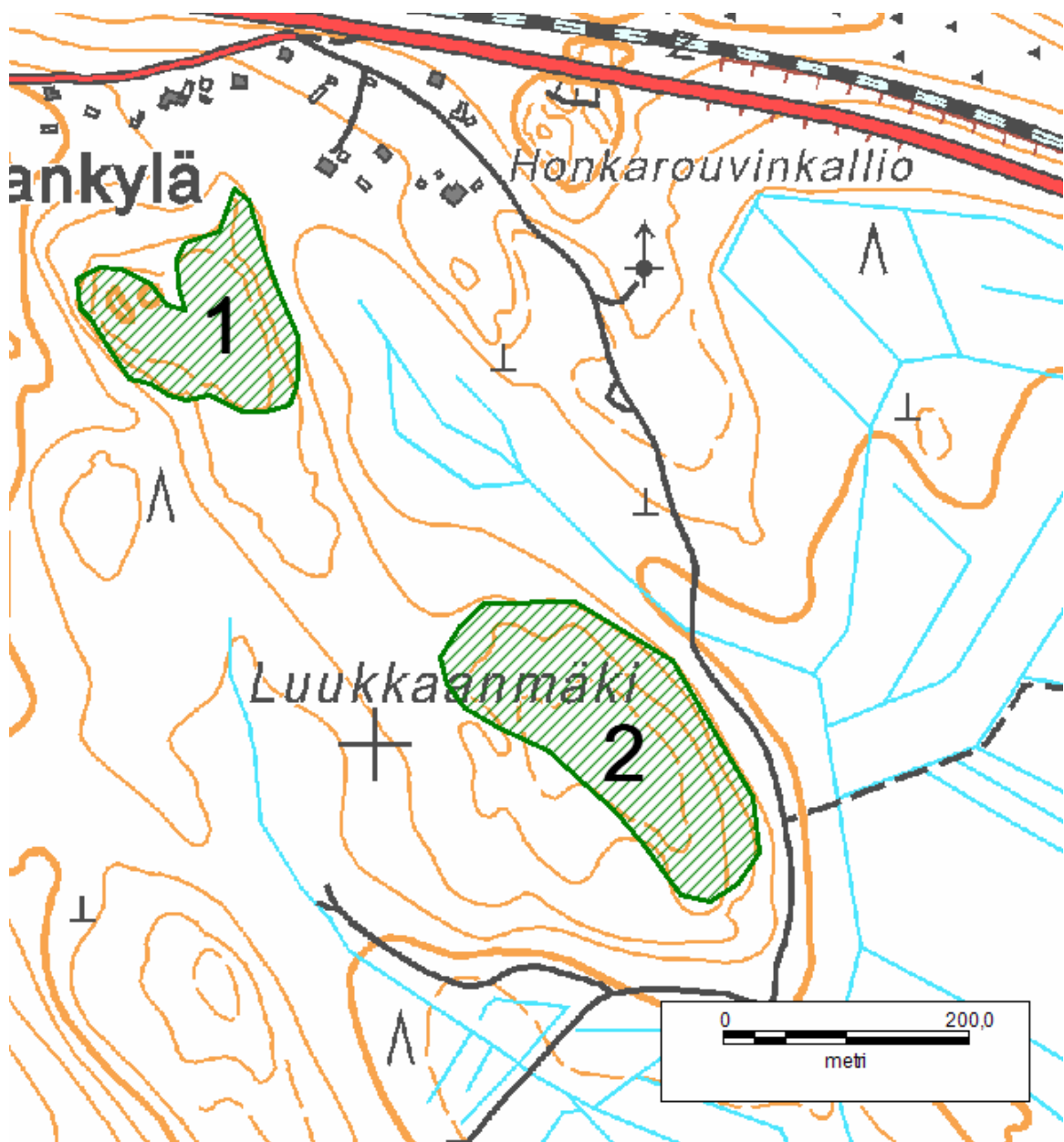
Päätelmät ja suositukset: Tiehankkeella ei ole vaikutusta haapariippusammalen esiintymään.

5.2. Silmälläpidettävät NT lajit

Metsäjänis, *Lepus timidus*

Metsäjäniksestä tehtiin yksi havainto tämän luontoselvityksen maastotoissa. Todennäköisesti laji elää monin paikoin suunnittelualueella.

Päätelmät ja suositukset: Laji huomioidaan tiehankkeessa rakentamalla riittävästi riista-alikulkua.

Kartta 13. Luukkaanmäen paikallisesti arvokkaan kallion (1) ja metson elinalueen (2) rajaukset.

Metso, *Tetrao urogallus* (kartta 13)

Eniten metson ulosteita (kuva 9) löytyi Luukkaanmäen eteläpuolelta, jossa oli useita talvisia ruokailumäntyjä. Aiemmassa luontoselvityksessä (Parkko 2006) lajista on tehty havaintoja myös Kausalan Räiskänsuolla.

Päätelmät ja suositukset: Metso kärsii suurikokoisena paikkalintuna metsien pirstoutumisesta. Luukkaanmäellä linjaus kulkee kallioalueen läpi, mutta lajille tärkein ruokailualue jää sen eteläpuolelle. Tielinjaus heikentää paikallisesti metsokantaa.

Kuva 8 (vas). Luukkaanmäen pohjoisosassa on karukkokallioita, joilla on ehyitä poronjäkälikköjä.

Kuva 9 (oik). Metson ulosteita Luukkaanmäen eteläosassa. 28.5.2015 © Petri Parkko

Sirittäjä, *Phylloscopus sibilatrix* (raportin kansikuva)

Sirittäjä suosii erityisesti valoisia koivikoita, mutta pesii monenlaisissa rehevápohjaisissa metsissä. Sirittäjää tavataan eri puolilla suunnittelualuetta, mutta eniten laulavia koiraita havaittiin keväällä 2015 Luhdanmäen eteläosassa.

Päätelmät ja suositukset: Tiehanke voi vaikuttaa meluvaikutuksena Luhdanmäen eteläosan sirittäjäkantaan heikentävästi.

Puopikkumalluainen, *Sigara hellensii* (kuva 11)

Puopikkumalluaista on pidetty harvinaisena ja vaateliaana virtavesilajina, mutta viime vuosien kartoitukset ovat osoittaneet sen esiintyvän etenkin monissa Kymenlaakson

savimaan puroissa EN. Suunnittelualueelta löytyi 26.5.2015 viisi yksilöä Luhdanmäen itäpuolelta kaivetusta, mutta kirkasvetisestä Rantaniitynojasta (kuva 10), jossa oli runsaasti vesikasvillisuutta. Uoma muistuttaa jo hyvin paljon puroa, joten siinä voi esiintyä vaateliaampia hyönteislajeja.

Kuva 10 (vas). Puropikkumalluaisen elinympäristöä Kausalassa. **Kuva 11** (oik). Puropikkumalluainen on helposti tunnistettavissa vaaleista juovistaan. litti, Rantaniitynoja 26.5.2015 © Petri Parkko

Päätelmät ja suositukset: Tiehankkeella ei todennäköisesti ole merkittävää heikentävää vaikutusta puropikkumalluaisen lisääntymispaikkaan. Laji voi elää varsin sameissa vesissä, joten rakentamisen aikainen väliaikainen veden samentuminen ei vaikuta siihen.

6. Linnustollisesti arvokkaat kohteet

6.1. Maakunnallisesti arvokkaat lintualueet (MAALI) (ei karttaa)

Suunnittelualueelta on nimetty sekä Päijät-Hämeen Lintutieteellisen Yhdistyksen että Kymenlaakson Lintutieteellisen Yhdistyksen toimesta vuonna 2015 Maakunnallisesti arvokkaita lintualueita: Riutanpäänniitty (päällekkäinen Päijät-Hämeen kanssa) ja Lietteensalmi.

Päätelmät ja suositukset: Valittu linjaus menee aivan Päijät-Hämeen Lintutieteellisen Yhdistyksen nimeämän maakunnallisesti arvokkaan lintualueen pohjoisreunaa pitkin, jolloin suurin ja merkittävin osa alueesta jää sen eteläpuolelle.

6.2. Paikallisesti arvokas lintukohde

Luukkaanmäki, eteläosa (kartta 12, kohde 2)

Luukkaanmäki on rajatulta osaltaan suurimman kanalintumme metson (*Tetrao urogallus*) RT, NT, L-dir elinaluetta. Kallioalueen männyistä monet ovat olleet ulosteiden määrän perusteella metson talvisia ruokailupuita.

Päätelmät ja suositukset: Alueesta suurin osa jää tielinjauksen eteläpuolelle, mutta tie pirstoo lisää jo entisestään laajojen hakkuiden takia pirstoutuneita metsiä.

Kuva 12. Luhtalammen rehevää kasvillisuutta alkukesällä 2005 © Petri Parkko

7. Luontoarvokeskittymä

Luhtalampi (kartta 14, kuva 12)

Luhtalampi on voimakkaasti umpeenkasvanut lampi uuden tielinjauksen pohjoispuolella. Rannoilla on melko laajoja nevakuvioita, joilla kasvaa valtalajina paikoin tupasvillaa ja paikoin

pullosaraa. Luhtalampea kiertää järviruokokasvusto, joka rajautuu puolestaan isosorsimon (*Glyceria maxima*) kasvustoihin.

Lammella ja sen läheisyydessä on tavattu IV-liitteen lajeista liito-oravaa, viitasammakkoa ja täplälampikorentoa (Parkko 2006, Väre 2007). Liito-oravan papanahavainnot on tehty lammen itäpuolella, jossa on useita jättöhaapoja. Uhanalaisista ja silmälläpidettävistä lajeista alueella on havaittu liito-oravan lisäksi rämekarvajalka (*Gynaephora selenitica*) VU vuonna 2006 (Väre 2007), kiiltokirpukas (*Struebingianella lugubrina*) VU vuonna 2015 ja isovesiäinen (*Hydrochara caraboides*) NT (Kaakkois-Suomen ELY-keskus). Luhtalammelta on vesistöyhteys Lietteensalmeen leveän kaivetun uoman kautta.

Päätelmät ja suositukset: Linjaus kulkee selvästi lammen eteläpuolelta, eikä hankkeella ole merkittävää heikentävää vaikutusta sen luontoarvoihin.

8. Arvokkaat elinympäristöt

8.1. Valtakunnallisesti arvokas elinympäristö

Haarankylän lähteikkö (kartta 8, kuva 12)

Rajauksen sisällä on avolähde sekä useita tihkupintoja. Lähteikön reunassa on oja, mutta itse kohde on ojittamaton, eikä ojituksella ole ollut merkittävää kuivattavaa vaikutusta. Lähteiköllä kasvaa puustona tervaleppää ja sitä ympäröivässä metsässä useita suuria haapoja ja kuusia. Linnustoon kuuluu muun muassa mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*). Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti hiirenporrasta ja monin paikoin rentukkaa. Pullosaraa esiintyy tihkupinnoilla pienialaisesti.

Rajaus tehtiin 28.5.2015 kasvillisuuden ja pohjavesivaikutuksen perusteella. Lähteiköltä etsittiin samana päivänä uhanalaista VU harsosammalta, mutta sitä ei löytynyt. Lajia kasvaa monella Salpausselän lähteiköllä. Lähteikköä ympäröivät metsät sopivat myös liito-oravan Dir IV, VU elinympäristöksi. Lähteikkö on *vesilain* ja sitä ympäröivä metsä *metsälain suojelema* kohde. Lähteikkö on myös Metsäkeskuksen ympäristötukialuetta.

Päätelmät ja suositukset: Haarankylän kohdalla tulisi valita eteläisempi linjaus. Jos tie rakennetaan lähteikön kohdalle, edellyttää se vähintään liito-oravatarkistusta ja sammalselvityksen tekemistä.

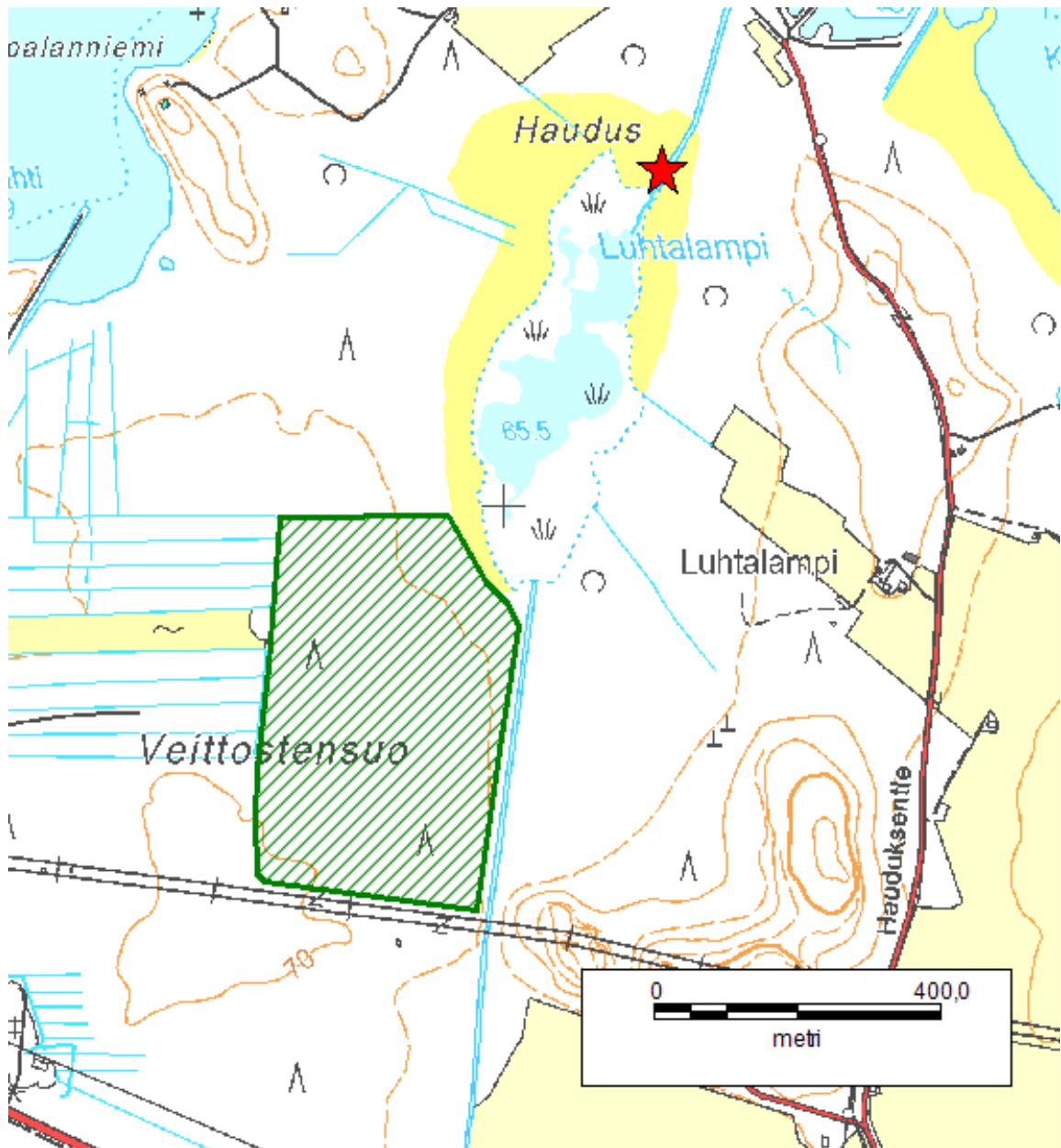

Kuva 12. Haarankylän lähteikköä toukokuun lopulla 2015 © Petri Parkko

8.2. Paikallisesti arvokkaat elinympäristöt

Luukkaanmäki, pohjoisosa (kartta 13)

Luukkaanmäki ei ole puustoltaan tai muulta kasvillisuudeltaan erityisen edustava. Ainakin osa rajauksesta on *Metsälain suojelemaa* karukkokalliota.

Kartta 14. Veittostensuon ojittamaton ja arvokkain osa on rajattu vihreällä. Uhanalaisen kiiltokirpukkaan löytöpaikka on merkitty tähdellä.

Veittostensuo (kartta 14)

Veittostensuon ojittamattoman itäosan keidasrämpe on pysynyt varsin luonnontilaisena. Suolta on nostettu aikoinaan kuiviketurvetta kotitarpeiksi. Nostoalueille on muodostunut kasvittomia kuljuja ja paikoin tupasvillavaltaista lyhytkorsinevaa (kuva 2).

Kuva 13. Erityisesti suojellun suoventhokkaan toukkien ravintokasvit suomuurain ja suokukka kasvavat Veittostensuolla samoilla mättäillä.

Suolla kasvaa tyypillistä karujen, oligotrofisten, soiden putkilokasvilajistoa. Samoilla mättäillä kasvaa variksenmarjan lisäksi erityisesti suojellun suoventhokkaan (*Nola karelica*) EN toukkien ravintokasveja suomuurainta ja suokukkaa (kuva 13). Lajin eri toukka-asteet esiintyvät eri ravintokasvilla.

Päätelmät ja suositukset: Koska suon lajisto on puutteellisesti tiedossa, luokiteltiin se paikallisesti arvokkaaksi. Perhosselvitys voisi nostaa kohteen jopa valtakunnallisesti arvokkaaksi. Karuilla soilla esiintyy huomattava määrä uhanalaisia perhoslajeja ja jopa erityisesti suojeltu laji suoventhokas EN. Lajista on tehty havaintoja useilla Kaakkois-Suomen soilla. Veittostensuolla kasvaa rinnakkain suoventhokkaan molempia ravintokasveja, suomuurainta ja suokukkaa, mikä mahdollistaa eri toukka-asteiden siirtymisen kasvilta toiselle. Veittostensuolla olisi syytä tehdä perhosselvitys ainakin suoventhokkaan osalta.

9. Lähteet

Parkko, P. 2006: Iitin Kausalan Luhtalammen sudenkorentoselvitys 2006. – Tutkimusraportti 8 s.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. 572 s.

Väre, S. 2007: Valtatien 12 parantaminen välillä Jokue-Suvioja – Ympäristövaikutusten arviointi – Luontovaikutusten arviointi.